

Moje politická orientace se úspěšně vyvíjela od útlého dětství. Nikdy jsem netoužila se zúčastnit 1. máje, ani jako dítě školou povinné. Nic mě ven netáhlo, byl to proradný komunistický svátek.

Jednou na základní škole jsem se však přece jen vydala ze zvědavosti podívat, co se u naší školy děje, ale nějaký spolužák mě na uvítanou postríkal sovětskou voňavkou, která strašně páchla. Tak jsem se vydala zneuctěná zpátky domů a Děde se mi smál. Na gymnázium jsem na 1. máj – lásky čas už chodila vždycky se spolužáky na lodičky na Vltavu.

Léta plynula. V roce 1981 jsem veřejně odmítla ředitelce našeho odboru v Národní knihovně účast na existenčním pochodu, tzv. EXPO, což ji tak vytočilo, že se všechny kolegyně a kolegové museli podepsat, jestli půjdou nebo ne. V kolonce NE jsem byla jediná. Kladný výsledek masové účasti za hojného deště přineslo otěhotnění kolegyně, která už v to ani nedoufala.

Pak přišel 1. máj roku 1989. Jakmile jsem zaslechla, že Charta '77 chystá transparent, rozhodla jsem se poprvé se na 1. máj podívat na Václavské náměstí. Vpravo od sochy sv. Václava se srotili zaměstnanci ONV Praha 8 a kamarád, kterého jsem zde potkala, vesele utrousil: „Podal jsem si žádost o výjezd do Anglie, jak mě uvidí, tak nikam nejedu.“ A nejel. Postávali jsme u Domu potravin a zaslechli první tóny čs. hymny. Pod sv. Václavem se rozvinul bílý transparent se zeleným nápisem CHARTA '77. Vzrušení. Hymna hrála dál. Tu se transparent začal chvět, za chvíli měl přeražené tyče a natržený nápis se třepotal v májovém vzduchu, rozsápaný příslušníky VB. Ruce, které ho zdvihaly do výše, zápasily s rukama příslušníků, nápis se vlnil, vynořovaly se potrhanečny círy, hymna dohrávala a pak začala notorická Internacionála. Skrčila jsem se a začala si rozšněrovávat a zašněrovávat boty. Pod sv. Václavem se bojovalo.

Příslušníci se sáпали na transparent i na občany a po dohrání „Intošky“ začali odvlékat nejen ty, kteří transparent drželi, ale i ty, co stáli přímo u něj. Vzápětí došlo k tlačenci, strkání, pískotu a řevu: PUSŤTE JE! PUSŤTE JE! skandovalo se. Rozhlédla jsem se po tom karnevalovém reji, kde nikdo neměl masky a přitom v každém druhém byl zamaskován estébák. Stačilo zatleskat, přidat se k volajícím a už bylo slyšet pokyny: Tohodle, támhle toho taky! Příslušníci VB holýma rukama, obušky se jaksi dnes nehodily, vrhali po obětech. Reportér BBC, akreditovaný novinář Misha Glenny intervieoval kolemjdoucí i mého kamaráda, a už to koupil – facka, kazeta, magneták hozený na zem, odvečen. Václavák kypěl. Čísi ruce zdvihly další transparent – PROPUSŤTE POLITICKÉ VĚZNĚ! Vlnění, trhání, lámání, cloumání. Pod sv. Václavem byla asi taková skladba obyvatelstva: občané z podniků a státní zaměstnanci, elegantní tuzexově vyfiknutí estébáci, tlustí i vředáci. Modralo se to tam milicionáři a zelenalo příslušníky VB a pak tam byla spousta jednotlivců, dvojic a trojic průměrně oblečených lidí, kteří se vzápětí po zvednutí a strhnutí transparentu CHARTA '77 vyrojili ze všech stran a zařadili za původní předvoj chartistů. Začali jsme volat: SVOBODU! SVOBODU! PUSŤTE HAVLA! PUSŤTE HAVLA! To byl ovšem signál pro zelené, modré a tuzexové, aby se vrhli do davu. Už jsem dostala štafetu: Štípou a lámou zápěstí. Bylo mi nanic strachy, chvěly se mi ruce, obklopovali nás tajní a nakonec zelení udělali kolem našeho shromáždění řetěz. Pořád jsme se otáčeli dokola, zahlédla jsem, jak odtahují mámu čtyř dětí. Dav se pohnul a došel doprostřed Václaváku. Výboje příslušníků se opakovaly. Pískalo se, tleskalo, křičelo. Mého syna-skauta

dloubl do zad estébák a zařval: NETLESKEJ! – Já si můžu dělat co chci! namíchl se Pavel. Kupodivu nedošlo k odvezení. Asi měl estébák něco podobného doma.

Na rozhraní Jindřišské ulice se do davu opřela vlna teroru od Vodičkovy ulice. Byli jsme tlačeni do Jindřišské, stejně jako předtím do Opletalovy ulice, kde stálo několik sanitek, antonů a dalších povozů. Esenbáci tu a tam zase někoho vytáhli a přes jeho protest vlekli pryč. Je asi půl jedenácté. Na ochozech s květinami se vztyčuje transparent PROPUSŤTE PETRA CIBULKU! Ohromeně zíráme, jak pružní příslušníci, jako by se snesli z helikoptéry, se zčistajasna objevují na obřích ochozech, trhají zuřivě transparent a strhávají dolů z té výšky ženu s mužem. Hvízdot, tleskot, jekot, hrůza! Transparent ZA NOVÝ ČS. PRÁVNÍ ŘÁD SE SMLUVENÝMI ZÁVAZKY taky nedošel daleko. Nejdál prý došel transparent LIDOVÉ NOVINY DO KAŽDÉ RODINY! Stopadesát metrů. Celou dobu se hraje nová československá hra – Silný slabšího si hledá. Příslušníci VB se chovají jako malí nebezpeční zlobiví kluci, jenom pohled do očí neunesou.

A co se děje dole na Václavském náměstí? Tam pochodují usměvaví pracující a mávají radostně představitelům šťastné budoucnosti. Kolaboranti! Horní část Václaváku je oddělena od dolní části několika řadami milicionářů. Komicky působí zelení příslušníci VB, kteří provozují jakýsi tanec, při kterém se drží v podpaždí. Připomíná mi tanec při písni Happy Birthday to You... Náhle se objevil u obchodního domu Družba průvod – jsou to České děti s československou vlajkou a s transparentem DEJTE SLOVO MLADÝM! A o kousek dál VŽDY S ÚSMĚVEM! České děti kráčí, jako by se nechumelilo, pak dochází k výpadu příslušníků VB, průvod se zavlní a na naší straně vylezou udýchaní schvácení zelení, vypadají jakoby proběhli tunelem. Transparenty setrvaly, průvod nemíří dolů k tribuně, to ani nelze, a tak se stáčí nahoru a nevzrušeně si zpívá Kolíne, Kolíne... Šum. Strážci „zákona“ a jejich pochopové vyjíždějí. Tři nebo čtyři velké oranžové vozy vedené škodovkou a nějakou metařskou kraksnou se sunou od Jindřišské, rozjíždějí dav a směřují k Národnímu muzeu. A kropí o sto péro. Zatím ne lidi, to jen dbají na čistotu Prahy! Mladí se svými neutrálními transparenty obcházejí Václavské náměstí, ustupují čistícím vozům a pokračují nevzrušeně v průvodu. Vycházíme také nahoru k sv. Václavovi, pořád tam stojí, hlídaný milicionáři, dvojicemi příslušníků VB a čumily. Je asi půl dvanácté. Jekot sirény. To něco znamená, říká kamarád. Ano. To obyčejně znamená začátek anebo konec něčeho...

Uhonění opouštíme Václavské náměstí a stavujeme se s několika skauty u paní Anny Šabatové v Anglické ulici a sdělujeme jí naše zážitky. Telefony drnčí, novináři vyzvídají, jak v Praze probíhá Svátek práce. Paní Anna rozvážně podává informace. Večerní vysílání západních stanic přináší objektivní zprávy i jména našich přátel zadržovaných na Václavském náměstí příslušníky VB. Ranní zážitky si u kamaráda doplňujeme videožurnálem z ledna 1989 v Praze. Hrůza!

Večer v půl osmé si nenechám ujít prolhané Televizní noviny. Úžasně! Jakeš je spokojen, 1. máj po šestnácti letech zase na Václavském náměstí, se mu líbil. Byl to první máj jako vyšitý! Nejedem dostal místo pusy facku. Televizní „panoviny“ byly plné šťastných tváří pochodujících po Můstku a mávajících papalášů. Uřícení občané nahoře Václavského náměstí se dostali asi jen na estébácká videa. Kdybych tam nebyla, těžko bych věřila, co se tam skutečně dělo. Listopad se blížil...

Olga Bezděková

